

La paradoxa del mercat laboral portuguès: elevat atur de llarga durada i rècord d'ocupacions vacants

Sembla que, un cop superada la pandèmia de COVID-19, el mercat laboral portuguès ha entrat en un període daurat: la taxa d'atur es troba en uns nivells molt baixos i les ocupacions vacants registren nivells màxims (al voltant de l'1,4% del total d'ocupats), tal com s'aprecia al primer gràfic.

No obstant això, d'aquestes dades crida l'atenció el fet que Portugal continuï patint un elevat atur de llarga durada: durant els tres primers trimestres del 2022, els aturats de llarga durada (és a dir, els que portaven un any o més sense treballar) i els de molt llarga durada (més de dos anys) representaven el 46,4% i el 29,4%, respectivament, de la població aturada. Així mateix, un treballador que perd la feina a Portugal triga, de mitjana, 22 mesos¹ a trobar-ne una de nova, el doble que a la zona de l'euro, segons dades de l'OCDE.² Malgrat que les xifres són importants, recordem que, el 2014, l'atur de llarga durada va arribar a representar prop del 60% de l'atur a Portugal.

Com es pot explicar l'aparent paradoxa entre uns percentatges d'ocupacions vacants per cobrir en màxims i l'elevat atur de llarga durada? El Banc de Portugal ens posa sobre la pista de la resposta i apunta al fet que el nivell educatiu i l'edat podrien ser la clau.

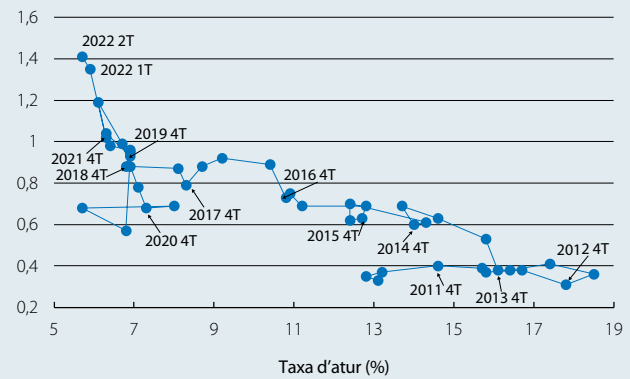
El desajustament entre les competències que les empreses busquen i les que els candidats presenten pot explicar la coexistència d'un elevat atur de llarga durada amb un nombre de vacants també elevat. Però també podria ser una conseqüència, ja que l'atur de llarga durada implica una erosió del capital humà en forma de pèrdua de qualificacions dels aturats. En analitzar el nivell educatiu dels aturats de llarga durada a Portugal, s'observa que el 44,2% tenia com a molt un nivell bàsic el 2021 (última dada disponible), en comparació amb el 40,3%, de mitjana, a la zona de l'euro. No obstant això, després de la pandèmia, s'observa un cert augment de la importància concedida a la formació i a l'educació per poder reintegrar-se amb èxit al mercat laboral, ja que el 17,1% dels aturats de llarga durada van participar en activitats d'educació i de formació en aquest mateix any, per damunt de l'11% registrat el 2019.

Aquest desajustament entre la qualificació dels demanants de feina i els perfils que busquen les empreses podria explicar, per exemple, que el nombre d'aturats i de vacants augmentés de manera significativa al sector del comerç entre el 2019 i el 2022 (vegeu el segon gràfic). Aquesta dada subratlla alguns dels reptes de la digitalització.

1. Considerant la durada mitjana registrada en els tres primers trimestres del 2022; dades proporcionades per l'INE de Portugal.
2. OCDE, 2021.

Portugal: corba de Beveridge

Taxa de vacants (%) *

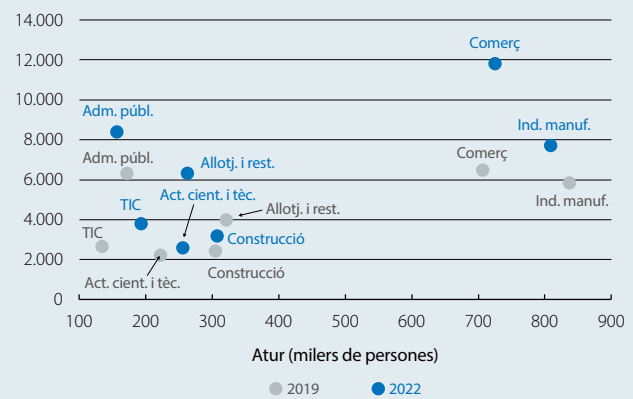

Nota: * Relaciona el nombre de llocs vacants amb la suma del nombre d'empleats i el nombre de llocs vacants.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE de Portugal i d'Eurostat.

Portugal: ocupacions vacants i atur per sector (2019 vs. 2022) *

Ocupacions vacants (nombre)

Nota: * Mitjana registrada en el primer semestre del 2022.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE de Portugal i d'Eurostat.

La transició digital demanda noves competències. Més enllà de l'alfabetització digital, el pensament crític o la *data literacy* figuren entre les 10 que registraran una major demanda en els 10 propers anys. Tot això succeeix en un context en què el 27% de la població té unes competències digitals reduïdes o nul·les (entre els aturats, el percentatge supera el 33%).

D'altra banda, la taxa d'atur de llarga durada augmenta amb l'edat, el segon factor en joc: si, el 2021, el 27% dels aturats entre els 15 i els 29 anys portaven més de 12 mesos sense treballar, la proporció assolida el 53% entre els aturats entre els 45 i els 49 anys i el 59% entre els aturats de 50 anys o més.

Aquest comportament s'associa, en bona part, al nivell educatiu. Si analitzem el conjunt de la població activa, els

individus de més edat presenten nivells d'educació inferiors; de fet, el 35% de les persones actives amb edats entre els 55 i els 64 anys i el 47% de les persones entre els 65 i els 89 anys tenen, com a molt, un nivell educatiu bàsic, la qual cosa contrasta amb el tram d'edat dels 25-34 anys (el 3%). Això dificulta la seva reinserció al mercat laboral en cas d'atur, la qual cosa contribueix a períodes més llargs d'atur i acaba per descoratjar-los a l'hora de buscar feina.³

Sens dubte, hi ha altres factors que expliquen l'atur de llarga durada, com l'activitat econòmica d'origen, però, en l'actualitat, el que més explica l'elevat nombre d'ocupacions vacants per cobrir és, principalment, el desajustament entre les competències que busquen les empreses i les que ofereixen els candidats. Per exemple, a la indústria manufacturera, del 43% de les empreses que indicaven que patien obstacles en l'activitat a l'octubre, al voltant del 29% apuntava a dificultats per contractar personal qualificat (la segona causa principal), un percentatge que augmenta gairebé fins al 67% en el cas de les empreses de la construcció i de les obres públiques que afirmaven tenir dificultats en la seva activitat i gairebé al 86% en el cas de les empreses del sector de l'allotjament i la restauració (en els dos casos, apuntat com el principal obstacle). Per aquest motiu, és de vital importància redoblar els esforços per millorar la qualificació i les competències dels treballadors, un dels objectius del Pla de Recuperació i Resiliència de Portugal, que destina prop de 1.370 milions d'euros a aquesta partida.

Vânia Duarte

3. Vegeu Forbes (2022), «The Top 10 Most In-Demand Skills For The Next 10 Years».